

دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

اثرات ژنتیک و محیط بر سالمندی

مؤلفین:

سیت حمید نبوی - اسماعیل خدہ

دکتر شہریار احمد پور - مصطفی امینی راجہ

دکتر احمد عبدالہی - احمد صادقی

عنوان و نام پدیدآور :	اثرات ژنتیک و محیط بر سالمندی / تألیف سید حمید نبوی - (و دیگران).
مشخصات نشر :	تهران: آرویح ایرانیان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری :	۱۴۶ ص: مصور، جدول
شابک :	۹۷۸-۹۶۴-۵۰۴-۴۱۶-۳
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت:	تألیف سید حمید نبوی، اسماعیل خدمتی مرصع، شهریار احمدپور، مصطفی امینی رارانی، احمد عبداللهی، احمد صادقی.
یادداشت:	واژه نامه.
موضوعات :	سالمندی - ژنتیک
موضوع:	ژنتیک رفتار
شناسه نزوده:	نبوی، سید حمید - ۱۳۶۲ -
شناسه آید:	QH ۴۵۷/الف ۱۳۹۱
رده بندی دیویی:	۵۹۱/۵
شماره کتابخانه:	۳۱-۹۷۴۴

کتابخانه حقوق دانش علوم پزشکی خراسان شمالی محفوظ است

اثرات ژنتیک و محیط بر سالمندی

سید حمید نبوی اسماعیل خدمتی مرصع، دکتر شهریار احمدپور

مصطفی امینی رارانی، احمد عبداللهی، احمد صادقی

چاپ و نشر: آرویح ایرانیان

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۰۴-۴۱۶-۳

آدرس دفتر: تهران، خیابان شریعتی بالاتر از سه راه طالقانی، خیابان جواد برکت پلاک ۱۴ واحد ۷

۷۷۵۳۷۰۷۶

آدرس چاپخانه: تهران، خیابان شریعتی، بالاتر از سه راه طالقانی، پلاک ۸۱

۷۷۵۰۰۵۶۵

مرکز پخش: خراسان شمالی، بجنورد، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، معاونت پژوهشی

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

۰۵۸۴۲۲۴۷۱۲۴

مقدمه معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه

« یرفع الله الذین امنوا منکم و الذین اوتوا العلم درجات »

خداوند کسانی را که ایمان آورده‌اند و کسانی که به آنان علم داده شده درجات عظیمی می‌بخشد. با اطمینان می‌توان گفت در هیچ یک از ادیان و مکاتب همچون اسلام بر کسب معرفت و آگاهی بر پایه دانش‌اندوزی و ژرف‌نگری تأکید نشده است تا بدانجا که توحید به مثابه بنیان ایمان، حاصل تعقل و علم ورزی شناخته شده است و سواره مسلمانان به کسب علم و دانش ترغیب شده‌اند تا حدی که پیامبر (ص) دانش را سرآغاز هر یکسری دانسته است.

مقام معظم رهبری نیز پیشرفت علمی بدور حقیق را ناممکن دانسته و تولید علم با نگاه مبتکرانه و سازنده در محیط دانشگاه را توصیه کرده‌اند.

پژوهش مسیری روشن برای انتقال رویکرد علمی و به‌شرف‌های علمی در فرایند بازنگری مشکلات جوامع در تمامی علوم است، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی نیز حمایت‌های مادی و معنوی خود از فعالیت‌های پژوهشی، جهت ظهور اندیشه‌ها و تفکرات مبتنی بر علم و دانایی را به روشنی ابراز و اعلام کرده است تا کمکی به دسترسی آسان‌تر جامعه دانشگاهی به منابع علمی شود که ثمره آن رشد و بالندگی هر چه بیشتر کشور سرافرازمان را در پی خواهد داشت.

از آنجا که یکی از اهداف اصلی پژوهش کمک به ارتقای کمی و کیفی علمی باشد کتاب حاضر که حاصل تجربیات و پژوهش‌های نویسندگان این اثر در زمینه اثرات ژنتیک و اصلاح سالمندی می‌باشد، جهت استفاده دانش پژوهان عزیز ارائه می‌شود.

دکتر علیرضا...

معاون تحقیقات و فناوری

دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

مقدمه

سالمندی جمعیت با افزایش سریع در تعداد افراد سالمند یک پدیده جهانی است. ملت ها با افزایش سریع تر جمعیت سالمند نسبت به جمعیت عمومی در اثر کاهش میزان باروری و افزایش امید به زندگی در حال پیرتر شدن هستند. در بیشتر کشورهای توسعه یافته و صنعتی سالمند شدن جمعیت یک فرآیند تدریجی و در جریان رشد موزون اجتماعی اقتصادی در طول چندین دهه و در طی چند قرن رخ داده است در حالیکه در کشورهای در حال توسعه، این فرآیند به دو سه دهه اخیر و در طی یک سلسله وقوع پیوسته است. رشد سریع سالمندان در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با تغییر شیوه زندگی در ساختار و نقش خانواده و همچنین الگوی کار و مهاجرت همراه گشته است. می توان انتظار داشت که به زودی اکثر سازمان های دولتی در کشورهای در حال توسعه با نیازهای فزاینده اجتماعی و اقتصادی و سلامت این گروه از جمعیت مواجه شوند. تعداد سالمندان در واقع بیان کننده تعداد تحت فشارهای بیارستنی مورد نیاز آینده، تعداد افراد متخصص طب سالمندان، کمک های بهداشتی و تعداد کسانی که سالمندی مورد نیاز برای آینده می باشد و به تبع افزایش نسبت جمعیت سالمندان در یک جامعه باید تعداد افراد مورد نیاز در سنین کار و فعالیت برای ارائه خدمات به سالمندان افزایش یابد و همچنین در ساخت های ارائه خدمات بهداشتی از قبیل مراقبت های ادغام یافته و جامع سالمندی فراهم گردد.

سالمند شدن جمعیت جهان یکی از مهمترین پیشرفت ها و مظاهر توسعه در قرن بیستم بوده است و این موضوع در قرن بیست و یکم حتی از اهمیت بیشتری نیز برخوردار است. اما می توان اذعان داشت پیر شدن جمعیت چالش های عمیقی را در عرصه اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی به وجود می آورد که مقابله با آن نیازمند ایجاد تغییر در ساختار های مربوطه است. شرایط کنونی جمعیت به گونه ای است که جمعیت از شرایط انفجاری جمعیت کودکان به سوی افزایش جمعیت سالمندان تغییر حالت داده است. با افزایش جمعیت سالمندان اگر چه اکثر سالمندان سالم و فعال

باقی می مانند، اما هنوز در سرتاسر جهان بسیاری از سالمندان با ناامنی اجتماعی اقتصادی، انزوا، تنهایی و وابستگی دست و پنجه نرم می کنند. رشد جهانی و سریع جمعیت سالمند در قرن گذشته و ضعیف شدن مکانیسم های حمایتی سنتی، مراقبت و حمایت از سالمندان را به یک موضوع اجتماعی دارای فوریت بدل نموده است.

نکته دیگری که باید مد نظر قرار داشت این است که تحقیق در زمینه سالمند شناسی نیز نشان داده است که تفاوت های فردی گسترده ای در شخصیت، عملکرد شناختی، سلامت فیزیکی، سلامت روان شناختی و همچنین کیفیت زندگی در سالهای پایانی زندگی وجود دارد. این تغییرپذیری و دلایل پیرایه بر شدن متفاوت افراد بود که نوشتن این کتاب را سرعت بخشید.

حال به این بپردازیم که چرا افراد به طور متفاوتی پیر می شوند؟ رویکرد ژنتیک رفتاری جهت پاسخگویی به این پرسش بر دو مفهوم گسترده متمرکز شده است: طبیعت (تاثیرات ژنتیک بر رشد) و تربیت (تاثیر محیط). ادبیات پژوهشی مطالعات ژنتیک رفتاری بر دوران نوزادی، کودکی، نوجوانی و بزرگسالان جوان انجام شده است. مطالعه اثرات ژنتیک و محیط بر تفاوت های فردی در رشد، در میانسالی و پیری هنوز در مراحل اولیه می باشد.

این کتاب سه هدف را دنبال می کند: اول آگاه کردن پژوهشگران و متخصصین سالمند شناسی در باره رویکرد ژنتیک رفتاری، دوم ارائه نظری اجمالی در مورد دانشتهای مربوط به تاثیرات ژنتیک و محیط بر رفتار دوره سالمندی و در نهایت ترغیب محققان و دانشجویان در این زمینه از طریق بحث در مورد آنچه که در مورد ریشه های تفاوت های فردی در دوران پایانی زندگی نمی دانیم ولی می توانیم کشف کنیم.

فصل اول مروری اجمالی بر تعریف سالمندی، جمعیت شناسی سالمندی، روش های تحقیق و تئوری ژنتیک رفتاری می باشد که قصد آن ارائه مروری جامع نیست، بلکه بیشتر فراهم کردن اطلاعات پایه جهت کمک به خواننده و ورود به موضوع و فهم رویکرد ژنتیک رفتاری می باشد. برای تحقق این امر فصل با بحثی در باره موضوعات اصلی در زمینه رشد در مراحل پایانی زندگی با تمرکز بر

سه بعد متفاوت سالمندی - زیست‌شناختی، روان‌شناختی و اجتماعی - شروع می‌شود به همراه این مباحثه مروری اجمالی به این که چگونه ژنتیک رفتاری سالمند شناختی پاسخی مناسب به سیب‌شناسی تفاوت‌های فردی در فرایند پیری می‌دهد، ارائه شده است. در ادامه توصیفی از سه روش پایه‌ای تحقیقی در ژنتیک رفتاری - مطالعات خانواده، مطالعات دوقلویی و فرزندخواندگی - آمده است. و فصل با شرحی در باره اینکه چگونه تاثیرات محیطی و ژنتیکی بر رفتار دوره سالمندی می‌تواند با استفاده از همبستگی پایه‌ای و رویکردهای مدل متناسب^۱ ارزیابی شود به پایان رسیده است. سه فصل بعدی مروری اجمالی از دانسته‌های ما در باره ژنتیک رفتاری و سالمندی فراهم می‌کنند. تیج بر سه مقوله گسترده بحث شده در فصل اول تقسیم شده‌اند: ۱- زیست‌شناختی (فصل سوم)، ۲- روان‌شناختی (فصل سوم) و ۳- اجتماعی (فصل چهارم).

این مرزبندی به عنوان ابزاری سودمند برای گروه‌بندی تحقیقات و نه به عنوان طبقه‌بندی مسلم و بی‌چون و چرا در این زمینه ارائه شده است. برای مثال فصل دو مروری از تحقیقات در حیطه‌های طول عمر و سلامت در سه‌های حیاتی زندگی ارائه می‌کند. فصل سه بر عملکرد شناختی شخصیت و آسیب‌شناسی روانی تمرکز می‌کند و فصل چهار اطلاعات مربوط به حمایت اجتماعی، وقایع زندگی و معیارهای محیط خانواده ارائه می‌کند. و سرانجام فصل پنج حیطه ژنتیک رفتاری سالمندشناختی را خلاصه کرده و در پایان توضیحات آن برای تئوری، تحقیق و مداخله بحث می‌کند. این فصل شامل پیشنهاداتی برای کاربردهای کلان‌پذیر با این رویکرد برای تحقیقات جاری در سالمند شناسی نیز می‌باشد.

فهرست مطالب

فصل اول: سالمندی و تفاوت در پیر شدن

- ۱-۱: سالمندی زیست شناختی، روان شناختی و اجتماعی ۱
۱-۲: جمعیت شناسی سالمندان ۴
۱-۳: تفاوت های گروهی در برابر تفاوت های فردی ۵
۱-۴: رویکرد ژنتیک رفتاری ۸
۱-۵: روش های ژنتیک رفتاری ۱۰
۱-۶: تحلیل های برابری ۱۶
۱-۷: ژنتیک رفتاری رشدی ۲۲
۱-۸: خلاصه ۲۶

فصل دوم: سالمندی زیست شناختی

- ۲-۱: مروری بر زیست شناسی سالمندی ۲۷
۲-۲: مروری بر تغییرات بافتی بدن سالمندان ۲۹
۲-۳: نظریه های سالمندی زیست شناختی ۳۲
۲-۴: رویکرد ژنتیک کمی ۴۱
۲-۵: طول عمر خانوادگی ۴۲
۲-۶: سلامت و بیماری ۴۶
۲-۷: خلاصه ۵۵

فصل سوم: ریشه های سالمندی روان شناختی

- ۳-۱: عملکرد شناختی ۵۹
۳-۲: هوش عمومی ۶۱
۳-۳: حافظه ۶۵
۳-۴: تحلیل های طولی ۶۷

۶۸	۳-۵: افت شناختی
۶۹	۳-۶: تفاوت های همگروهی در عملکرد شناختی
۷۲	۳-۷: شخصیت
۷۹	۳-۸: منبع کنترل
۸۱	۳-۹: رفتار تیپ A
۸۲	۳-۱۰: کنایه آمدن
۸۴	۳-۱۱: خود پنداره
۸۷	۳-۱۲: آسیب های روانی
۹۴	۳-۱۳: خلاصه

فصل چهارم: ویژگی های سالمندی اجتماعی

۹۶	۴-۱: حمایت اجتماعی
۱۰۹	۴-۲: روابط خانوادگی
۱۰۳	۴-۳: وقایع زندگی
۱۱۳	۴-۴: موقعیت اقتصادی - اجتماعی
۱۱۴	۴-۵: خلاصه

فصل پنجم: سالمندی و رتیک رفتاری انسان

۱۱۷	۵-۱: ما چه می دانیم
۱۲۳	۵-۲: تلویحات نظری
۱۲۹	۵-۳: تلویحات پژوهشی
۱۳۳	۵-۴: تلویحات مداخله ای
۱۳۴	۵-۶: نتایج

منابع